

Türkiye’de Öğretimsel Liderlik Araştırmaları: Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi Instructional Leadership Studies in Turkey: Investigation of Postgraduate Theses

İbrahim LİMON¹

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 03.03.2022

Kabul Tarihi: 06.05.2022

Atıf İçin: Limon, İ. (2022). Türkiye’de öğretimsel liderlik araştırmaları: Lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 6(2), 241-256.

ÖZ: Mevcut araştırmanın amacı Türkiye’de yürütülen öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerdeki eğilimi ortaya koymaktır. Bu bağlamda, YÖK Ulusal Tez Merkezi’ndeki açık erişimli lisansüstü tezler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. “*Öğretimsel lider*” ve “*öğretimsel liderlik*” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda toplam 99 teze ulaşılmış; bununla birlikte araştırma ölçütlerini karşılayan 62 tez analize dahil edilmiştir. Alanyazında mevcut benzer çalışmalardan yararlanılarak bir tez inceleme formu oluşturulmuş ve kategorik çözümleme yöntemi ile veri analizi yürütülmüştür. Tezler türü (yüksek lisans veya doktora), yürütüldüğü yıl, yöntem, örneklem, örneklem görev yaptığı okul düzeyi, kullanılan ölçme aracı, yürütüldüğü üniversite ve öğretimsel liderliğin ilişkilendirildiği değişken(ler) bağlamında incelenmiştir. Her bir kategoriye yönelik frekans ve yüzdelik değerler hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir. Öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezler çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde ve nicel desendedir. Lisansüstü tezlerin yaklaşık üçte ikisinde veri öğretmenlerden toplanmıştır ve dörtte birinde örneklem grubu ilköğretim okullarında görev yapmaktadır. Son 10 yılda öğretimsel liderlik konulu tezlerde nicel bir artış gözlenmiştir. İncelenen tezlerin yaklaşık dörtte üçünde Şişman (1997) tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılmış ve öğretimsel liderlik en sık öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ile ilişkilendirilmiştir. Son olarak, öğretimsel liderlik ile ilgili en fazla tezin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde tamamlandığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Öğretimsel liderlik, lisansüstü, tez.

ABSTRACT: This study aims to reveal the trend in postgraduate theses on instructional leadership in Turkey. To this end, open access postgraduate theses in YÖK National Thesis Center constitute the universe of the research. The search with the keywords “*instructional leader*” and “*instructional leadership*” yielded 99 theses. However, analysis was carried out on 62 theses that satisfied the criteria set in the study. A thesis review form was created based on similar studies in the literature and data analysis was carried out using the categorical analysis method. The type of theses (master’s or doctorate), the year they were conducted, the method, the sample, the school level of the sample, the measurement tool used, the university they were conducted in, and the variable(s) associated with the instructional leadership were investigated. Frequency and percentage values for each category were calculated. The findings can be summarized as follows: postgraduate theses on instructional leadership are mostly at the master’s level and in quantitative design. In approximately two-thirds of the postgraduate theses, data were collected from teachers, and one-quarter of the sample group worked in primary schools. In the last 10 years, there has been a quantitative increase in theses on instructional leadership. The measurement tool developed by Şişman

¹ Doktor, Sakarya Mithatpaşa Anadolu Lisesi, ibomon@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5830-7561

(1997) was used by about three-quarters of the theses, and instructional leadership was most frequently associated with teachers' organizational commitment. Finally, it was determined that most theses on instructional leadership were completed at Çanakkale Onsekiz Mart University. Based on the findings, some suggestions were made.

Keywords: instructional leadership, postgraduate, thesis.

1. GİRİŞ

Öğretim ve öğrenme okullarda yürütülen etkinlikler arasında öncelik açısından ilk sırada, diğer bütün etkinlikler ise ikinci planda yer almaktadır (Hoy & Hoy, 2013). Bu bağlamda, öğretim ve öğrenmeyi iyileştirmeyi temel alan öğretimsel liderlik büyük önem arz etmektedir. Söz konusu önem doğrultusunda öğretimsel liderlik konusunda yürütülen çalışmaların hem ulusal hem de uluslararası alanyazında son yıllarda giderek arttığı görülmektedir. İlgili araştırmalarda öğretimsel liderlik ile okul iklimi (Dutta & Sahney, 2022); okul etkililiği (İsmail ve diğerleri, 2021); öğretmen performansı (Dutta & Sahney, 2022; Yahya & Putra, 2018); öğretmenlerin öznel iyi oluşu ve mesleki adanmışlıkları (Dilekçi & Limon, 2020); öz yeterlilik algısı (Hallinger ve diğerleri, 2018; Liu ve diğerleri, 2021; Liu ve diğerleri, 2022; Ma & Marion, 2021); bağlılığı (Hallinger ve diğerleri, 2018; Hosseingholizadeh ve diğerleri, 2020); mesleki öğrenmesi (Hosseingholizadeh ve diğerleri, 2020; Liu & Hallinger, 2018); kolektif yeterlilik algısı (Hosseingholizadeh ve diğerleri, 2020); iş doyumunu (Liu ve diğerleri, 2021); mesleki gelişim etkinliklerine katılımı (Kim & Lee, 2020); öğretmenler arası işbirliği (Mora-Ruano ve diğerleri, 2021); öğrencilerin akademik performansı (Dutta & Sahney, 2022; Kazi, 2021; Liu, Li & Huang, 2022; Mora-Ruano ve diğerleri, 2021; Robinson ve diğerleri, 2008) arasındaki ilişkiler irdelenmektedir. Yürütülen bu araştırmalar öğretimsel liderliğin örgüt olarak okul, öğretmen ve öğrenci boyutunda önemli çıktıları olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan, öğretimsel liderlik sadece bağımsız araştırmalarda değil lisansüstü çalışmalarda da sıkça irdelenmekte, dikkate değer bir bilgi birikimine sahne olmaktadır. Ancak alanyazın incelendiğinde öğretimsel liderlik ile ilgili lisansüstü tezleri bütüncül ve sistematik bir bakış açısı ile ele alarak söz konusu çalışmalardaki eğilimi ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Mevcut çalışma ile öğretimsel liderlik konusunda yürütülen tezlerin benzer ve farklı yönleri ortaya konarak ileride yürütülecek tez çalışmalarına katkı sunulabileceği öngörülmektedir. Ayrıca mevcut araştırmada elde edilecek bulgular öğretimsel liderlikle ilgili hangi alanlarda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğuna yönelik içerimler barındırabilir.

1.1. Öğretimsel Liderlik

Okul müdürleri öğretime liderlik etmede tek sorumlu olmamakla birlikte; müdürlerin en önemli rollerinden biri öğretimsel liderliktir. Müdürler en iyi öğretim uygulamalarını destekleyen okul iklimi ve kültürünü geliştirmekten sorumlu olup öğretmenler ile öğrenme ve öğretimi iyileştirme amaçlı iş birliğine gitmelidir (Hoy & Hoy, 2013). Okul liderlerinden öğretimin kalitesi ve akademik çıktıları iyileştirmeye sürekli öncelik vermesini bekleyen öğretimsel liderlik anlayışı (Shaked, 2020) uygulama ile ilgili bir yapı olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde 1950 ve 1960’lı yıllarda ortaya çıkmış ve 1980’li yıllardan itibaren etkili okul akımı ile teori ve araştırma temelli bir yapıya dönüşmüştür (Hallinger & Wang, 2015). Etkili okul araştırmaları sosyo-kültürel bağlamdan bağımsız bütün öğrencileri eğitmekte başarılı okullar olarak tanımlanmış ve bu okulların en önemli özelliğinin okul müdürlerinin güçlü öğretimsel lider olmaları gösterilmiştir (Neumerski, 2012). Öğretimsel liderlik etkili okul müdürlüğü ile ilgili arayışları büyük ölçüde şekillendiren bir model olmuş (Hallinger, 2007) ve okul liderliği araştırmalarında dikkate değer bir ilgi görmüştür. Townsend (2019) ise öğretimsel liderliğin iki önemli sebepten dolayı ilgi odağı bir liderlik modeli olduğunu ifade etmektedir. Birincisi, öğretimsel liderlik birçok farklı ülkede başarılı bir model olarak kabul edilebilir. İkincisi öğretimsel liderlik öğrenci çıktılarına ve öğrenme ile ilgili süreçlere güçlü bir vurgu yapmaktadır.

Öğretimsel liderlik, okul müdürü, öğretmen ve eğitim denetçilerinin okulun paydaşlarını ve okulla ilgili durumları etkilemede kullandıkları güç ve davranışları ifade etmekte olup; öğrenme ve öğretim süreçlerine odaklanması yönüyle diğer liderlik türlerinden ayrılmaktadır (Şişman, 2016). Öğretimsel liderlik okul müdürlerinin öğrenci öğrenmesine olumlu yönde katkıda bulunmak için üstlendiği veya diğer okul paydaşlarını yetkilendirdiği eylemleri olarak da tanımlanabilir (Mestry, 2013). Bir başka tanıma göre öğretimsel liderlik öğretmen, öğrenci ve müfredat arasındaki etkileşimi içeren öğretim süreci ile doğrudan ilintili liderlik modeline atıfta bulunmaktadır (Sim, 2011). Okulun paydaşları arasındaki bu etkileşim öğretimsel liderliğin paylaşılabilmesine de atıfta bulunmaktadır (Dilekçi, 2021). Kısaca öğretimsel liderlik okul müdürünün en iyi öğretim uygulamalarının gelişimine derinlemesine ve direkt katılımını ifade etmektedir (Shaked, 2020). Bu bağlamda, öğretimsel lider olarak okul müdürünün öğretmenleri yeni öğretim stratejileri, teknolojileri ve araçları konusunda bilgilendirmekle sorumlu olduğu ifade edilebilir (Quinn, 2002).

Öğretimsel liderlik anlayışı okul müdürünü eğitim uzmanlığının öncül kaynağı olarak görmektedir (Marks & Printer, 2003). Hallinger ve Wang (2015)'e göre “*öğretimsel liderlik*”, “*öğrenme için liderlik*” ve “*okul gelişim liderliği*” gibi kavramlar okul yöneticilerinin benimsedikleri liderlik stratejileri ile öğrenci öğrenmesinin iyileştirilmesi arasında bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Nitekim öğretmenler de okul müdürünün desteği olmadan öğrenen performansını iyileştirmenin zor olduğunu düşünmektedir (Chabalala & Naidoo, 2021). Alanyazında mevcut araştırma bulguları da öğretimsel liderliğin sınıf içi uygulamalara ve öğretimin niteliğine (Bellibaş & Gedik, 2014; Bellibaş, Gümüş ve Liu, 2020; Bellibaş, Polatcan & Kılınç, 2020) olumlu katkısını desteklemektedir.

Alanyazın incelendiğinde öğretimsel liderliğe yönelik farklı modellere rastlanabilir. Örneğin, Hallinger ve Murphy (1985) okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarını “*okul misyonunun tanımlanması*”, “*öğretimin yönetimi*” ve “*olumlu bir öğrenme ikliminin desteklenmesi*” olmak üzere üç boyutta ele almıştır. *Okul misyonunun tanımlanması*, müdürün okulun amaçlarını belirlemesini ve bu amaçları tutarlı bir biçimde bütün paydaşlara iletmesi; *öğretimin yönetimi*, müdürün özellikle müfredat ve öğretim ile ilgili alanlarda öğretmenlerle birlikte çalışması, öğretimin denetimi ve değerlendirilmesi, müfredatın koordinasyonu ve öğrenci ilerlemesinin izlenmesi; son olarak, *olumlu bir öğrenme ikliminin desteklenmesi* öğretim zamanının korunması, mesleki gelişimin desteklenmesi, okulda görünür olma, öğretmenlerin gayretinin ödüllendirilmesi, akademik standartların geliştirilmesi ve uygulanması, ve öğrenci başarısının ödüllendirilmesi gibi davranışları içermektedir. OECD (2009) tarafından ortaya konan öğretimsel liderlik modeli ise “*okul amaçlarının ve öğretimin yönetimi/denetimi*” olarak boyutlandırılmıştır. Bir başka modelde Blase ve Blase (2000) etkili öğretimsel liderlik üzerine yürüttükleri çalışmada öğretimsel liderliği “*derinlemesine düşünmeyi (reflection) teşvik etmek için öğretmenlerle iletişim*” ve “*mesleki gelişimi destekleme*” olmak üzere iki boyutta ele almıştır. Birinci boyutta öğretmenlere tavsiyeler verme, dönüt sağlama, model olma, öğretmenleri takdir etme ve karşılıklı soru-cevap ve fikir alışverişinde bulunma; ikinci boyutta ise öğrenme ve öğretimin önemini vurgulama, eğitimciler arası iş birliğini ve koçluk ilişkilerini teşvik etme, programların tekrardan tasarımını teşvik etme ve destekleme, yetişkin öğrenme prensiplerini çalışan gelişiminin bütün aşamalarına uygulama ve eylem araştırmaları yürütme olarak sıralanabilir. Walker ve Qian (2022) ise altı boyuttan oluşan kapsamlı bir öğretimsel liderlik modeli önermiştir. Söz konusu modelde öğretimsel liderlik “*amaç ve yön belirleme*”, “*öğretim/öğrenmeyi yönetme ve iyileştirme*”, “*olumlu ve işbirlikçi öğretmen kültürünü teşvik etme*”, “*müfredat geliştirme ve iyileştirme*”, “*öğretmen kapasitesini artırmak için mesleki gelişimi destekleme*” ve “*dış paydaşlar ile ilişkileri ilerletme*” boyutlarından oluşmaktadır. Seong (2019) öğretimsel liderlik modellerinde ele alınan boyutların bazı ortak noktalarının olduğunu ifade etmektedir. Buna göre, müdür yardımcısının desteği ile okul müdürlerinden okulun vizyonunu

geliştirme ve uyumlaştırma, öğretimin yönetimi, müfredatın koordinasyonu, olumlu bir okul ikliminin teşviki ve öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi beklenmektedir. Hoy ve Hoy (2013) ise öğretimsel liderlerin rollerini şu şekilde sıralamaktadır. Öğretimsel liderler,

- düzenli, ciddi ve yüksek ancak erişilebilir akademik hedeflere odaklanmış bir öğrenme ortamı sağlamalıdır.
- öğretmenlerle birlikte öğretimsel mükemmellik ve sürekli bir iyileşme arayışı içerisinde olmalıdır.
- öğretimi iyileştirme çabalarının merkezine öğretmenleri yerleştirmelidir.
- öğretmenlere yapıcı bir destek sunmalı ve öğretmenlerin sınıf içerisinde başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu materyal ve kaynakları tedarik etmelidir.
- öğretim, öğrenme, motivasyon, sınıf yönetimi ve değerlendirme gibi alanlarda güncel gelişmeleri takip eden ve ilgili alanlardaki örnek uygulamaları paylaşan entelektüel lider olmalıdır.
- öğretmen ve öğrencilerin eğitim alanındaki başarılarını görerek takdir etmede öncü rol oynamalıdır.
- okulda iyimserlik kültürünü teşvik etmelidir.

Sonuç olarak okullarda öğretim ve öğrenmenin iyileştirilmesi bağlamında öğretimsel liderliğin büyük önem arz ettiği söylenebilir. Yukarıda da ifade edildiği üzere öğretimsel liderler okullarında etkililiği artırarak eğitim sisteminin daha nitelikli çıktılar üretmesine katkı sunabilir. Bu nedenle, okullarda öğretimsel liderlik kapasitesinin artırılmasına katkı sunacak araştırmalar önemli görülebilir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de öğretimsel liderlik konusunda tamamlanan tezlerdeki eğilimin bütüncül ve sistematik bir bakış açısı ile ele alınarak söz konusu tezlerdeki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. İlgili amaç doğrultusunda öğretimsel liderlik konulu tezlerin; (i) türü, (ii) yayım yılı, (iii) yöntemi, (iv) örnekleme, (v) örnekleminin görev yaptığı okul düzeyi, (vi) kullanılan ölçme araçları, (vii) tezin yürütüldüğü üniversite ve (viii) öğretimsel liderliğin ilişkilendirildiği kavramlara göre dağılımı nasıldır sorularına cevap aranmıştır. Tezlerin hangi ölçütler bağlamında inceleneceği belirlenirken alanyazında mevcut benzer çalışmalar referans alınmıştır.

2. YÖNTEM

Mevcut araştırma öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerin doküman incelemesi yöntemi ile irdelendiği nitel bir çalışmadır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır ve nitel araştırmalarda tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Mevcut araştırmada, veri toplama ve analizi sürecinde araştırma ve yayım etiğine uyulmuştur.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan okul yöneticilerinin öğretimsel liderliğine yönelik açık erişimli bütün lisansüstü tezler oluşturmaktadır. İlgili tezlere ulaşmak amacıyla “*öğretimsel lider*” ve “*öğretimsel liderlik*” anahtar kelimeleri ile arama yapılmış ve toplam 99 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ancak ilgili tezlerin 37’si araştırma amacıyla örtüşmediğinden kapsam dışı tutulmuştur. Bu bağlamda, araştırma evreni ilk aramada ulaşılan 99; örnekleme ise analize dahil edilen 62 lisansüstü tezdendir.

2.2. Veri Toplama

YÖK Ulusal Tez Merkezinde “*öğretimsel lider*” ve “*öğretimsel liderlik*” anahtar kelimeleri ile arama yapılmış ve toplam 99 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilecek tezler belirli kriterlere göre belirlenmiştir. Öncelikle tezde okul yöneticilerinin öğretimsel liderliğinin değerlendirilmesi dikkate alınmıştır. İkinci olarak tez örnekleminin okul öncesi, ilkökul, ortaokul veya lise düzeyinde çalışan yönetici ve öğretmenleri kapsamına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda, halk eğitim merkezi, özel eğitim ve yükseköğretim kurumlarında yürütülen tezler kapsam dışında tutulmuştur. Üçüncü olarak, belirli programlar kapsamında öğretimsel liderliğin ele alındığı tezler analize dahil edilmemiştir. Örneğin yapılandırmacı yaklaşım veya ilköğretim müfredatının uygulanması bağlamında öğretimsel liderliğin ele alındığı tezler analiz dışı tutulmuştur. Verinin anket yoluyla toplandığı tezler dikkate alınmamıştır. Son olarak tezin analize dahil edilebilmesi için açık erişim olması göz önünde bulundurulmuştur. Söz konusu ölçütler doğrultusunda ulaşılan 99 lisansüstü tezdən 37’si kapsam dışı tutulmuş ve 62 tez üzerinden analizler yürütülmüştür. Analize dahil edilen tezlere sıra numarası verilmiş ve analizler yürütülürken bu sıra numarasından yararlanılmıştır.

2.3. Tez İnceleme Formu

Lisansüstü tezlerin incelenmesi için araştırmacı tarafından bir tez inceleme formu oluşturulmuştur. Tez inceleme formu oluşturulmadan önce benzer çalışmalar incelenmiş ve ilgili maddeler dikkate alınmıştır (Karakoç ve diğerleri, 2018; Köksal, 2019; Levent ve Kınık, 2017; Tavşancıl ve diğerleri, 2010; Tepe, 2018; Tosuntaş ve diğerleri, 2019). Araştırmanın amacı doğrultusunda formda tezin türü (yüksek lisans/doktora), yürütüldüğü yıl, yöntemi, örnekleme, örneklemin görev yaptığı okul düzeyi, tezde kullanılan ölçme aracı, tezin yürütüldüğü üniversite ve ilişkisel yöntemde yürütülen tezlerde öğretimsel liderliğin ilişkilendirildiği kavrama yer verilmiştir. Microsoft Excel programına aktarılan forma veriler işlenmiştir.

2.4. Veri Analizi

Veri analizinde içerik analizi türlerinden kategorisel çözümlemeden yararlanılmıştır. Kategorisel çözümleme bir mesajın önceden birimlere bölünerek saptanmış veya inceleme esnasında ilave edilen ölçütlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasıdır (Bilgin, 1988; Akt. Tavşancıl ve diğerleri, 2010). Her bir kategorinin frekans ve yüzdeleri verilerek hangi kategorinin daha sık tekrar ettiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bulgular tablolar ve grafikler ile görselleştirilerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde lisansüstü tezlerin incelenmesi neticesinde elde edilen bulgular tablolar ve grafikler halinde sunulmaktadır.

Tablo 1. Tez Türü

	f	%
Yüksek Lisans	56	90,3
Doktora	6	9,7
Toplam	62	100

Tablo 1’de öğretimsel liderlik konulu tezlerin türüne yönelik bulgular sunulmaktadır. Tablo’ya göre öğretimsel liderlik ile ilgili tezlerin 56’sı (%90,3) yüksek lisans düzeyinde; 6’sı (%9,7) ise doktora düzeyinde yürütülmüştür. Bu bağlamda, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu ifade edilebilir.

Grafik 1. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yukarıda grafikte tezlerin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Grafiğe göre öğretimsel liderlik konulu en fazla tezin 2021 yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır. İlgili yılda 7 (%11,29) tez yürütülmüştür. Öte yandan, 2012 yılında ise araştırma ölçütlerine uygun bir tez olmadığı belirlenmiştir. Grafikte öğretimsel liderlik konulu tezlerin son dört yılda düzenli bir biçimde nicel olarak arttığı gözlenmektedir. Bu bulgudan hareketle, son yıllarda öğretimsel liderlik konusuna ilginin arttığı ifade edilebilir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntem

Yöntem	f	%
Nicel	50	80,6
Nitel	8	12,9
Karma	4	6,5
Toplam	62	100

Tablo 2’de lisansüstü tezlerde benimsenen yönetime ilişkin bulgular sunulmaktadır. Elde edilen bulgular öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerin 50’sinde (%80,6) nicel; 8’inde (%12,9) nitel ve 4’ünde (%6,5) karma yöntemin benimsendiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, tezlerin büyük çoğunluğunda nicel yöntemden yararlandığı; bununla birlikte karma yöntemin ise en az tercih edilen yöntem olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerde Örneklemin Dağılımı

Örneklem	f	%
Öğretmen	40	64,5
Öğretmen-yönetici	11	17,7
Öğretmen-okul müdürü	7	11,3
Okul müdürü	3	4,8
Okul müdürü-müdür yardımcısı	1	1,6
Toplam	62	100

Tablo 3'te tezlerde veri toplanan örneklemin görev bağlamında dağılımı sunulmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, tezlerin 40'ında (%64,5) öğretmenlerin; 11'inde (17,7) öğretmen ve yöneticilerin; 7'sinde (%11,3) öğretmen ve okul müdürlerinin; 3'ünde (%4,8) okul müdürlerinin ve 1'inde (%1,6) okul müdürü ve müdür yardımcılarının görüşüne başvurulmuştur. Bu bağlamda, tezlerde öğretimsel liderlik ile ilgili en sık görüşüne başvuru grup öğretmenlerdir. Öte yandan, okul müdür ve müdür yardımcılarının birlikte örnekleme yer aldığı çalışmalar en az sıklıktadır.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerde Örneklemin Görev Yaptığı Okul Seviyesi

Okul seviyesi	f	%
İlköğretim	15	24,2
Lise	9	14,5
İlkokul	9	14,5
Ortaokul	6	9,7
İlkokul-ortaokul	5	8,1
İlkokul-ortaokul-lise	5	8,1
İlköğretim-lise	3	4,8
Okul öncesi	3	4,8
Okul öncesi-ilkokul-ortaokul-lise	3	4,8
Okul öncesi-ilkokul-ortaokul	1	1,6
Okul öncesi-ilköğretim-lise	1	1,6
Belirtilmemiş	2	3,2
Toplam	62	100

Tablo 4'te tezlerdeki örneklemin görev yaptığı okul düzeyi gösterilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, tezlerin 15'inde (%24,2) örneklem ilköğretimde; 9'unda (%14,5) lise ve ayrıca ilkokulda; 6'sında (%9,7) ortaokulda; 5'inde (%8,1) ilkokul/ortaokul ve ayrıca ilkokul/ortaokul/lisede görev yapmaktadır. Tezlerin 3'ünde (%4,8) örneklem ilköğretim/lise, okul öncesi ve okul öncesi/ilkokul/ortaokul/lisede; 1'inde (%1,6) okul öncesi/ilkokul/ortaokulda ve okul öncesi/ilköğretim/lisede göre yapmaktadır. Öte yandan, tezlerin ikisinde örneklemin görev yaptığı okul düzeyi ile ilgili bilgiye yer verilmemiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Ölçme Araçlarının Dağılımı

Ölçme aracı	f	%
Şişman (1997)	41	75,9
Gümüşeli (1996)	3	5,6
Şahin (2011)	2	3,7
Bellibaş, Bulut, Hallinger ve Wang (2016)	1	1,9
Yorulmaz (2018)	1	1,9
Aygün (2014)	1	1,9
Erdoğan (2010)	1	1,9
Kurşunoğlu (2008)	1	1,9
Saygımar (2006)	1	1,9
Polat (1997)	1	1,9
Tanrıoğlu (2010)	1	1,9
Toplam	54	100

Yukarıda Şekil 1’de tezlerin ilişkilendirildiği kavramlardan oluşturulan kelime bulutu gösterilmektedir. İlişkisel desende yürütülen 41 tezde öğretimsel liderlik 29 farklı kavram ile ilişkilendirilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere ilgili kavramlardan “*örgütsel bağlılık*” ön plana çıkmaktadır. Elde edilen bulgular öğretimsel liderliğin 5 tezde (%12,2) örgütsel bağlılık; 3’er tezde (%7,3) öğretmen motivasyonu ve okul etkililiği; 2’şer tezde (%4,9) ise durumsal liderlik, duygusal zeka yeterlilikleri, öğretmen tükenmişliği ve öğretmen öz yeterliliği gibi konular ile ilişkilendirilmiştir. Geri kalan 22 konu ise sadece bir kez ele alınmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut araştırmada öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerdeki eğilim incelenmiştir. Bu bağlamda, lisansüstü tezlerin türü, yayım yılı, yöntemi, örnekleme, örneklemin görev yaptığı okul düzeyi, tezlerde kullanılan ölçme araçları, tezin yürütüldüğü üniversite ve ilişkisel yöntemde yürütülen tezlerde öğretimsel liderliğin ilişkilendirildiği kavramların ortaya konması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, öğretimsel liderlik ile ilgili tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğunu göstermektedir. Nitekim, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde (2022) yer alan yüksek lisans ve doktora tezlerinin birbirine oranı benzerdir. Bu bağlamda, söz konusu istatistiğin öğretimsel liderlik konusuna da yansıdığı ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında ele alınan tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde öğretimsel liderlik konulu ilk tezin 2001 sonuncusunun ise 2021 yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır. En fazla tezin 2021 yılında tamamlandığı; bununla birlikte 2012 yılında araştırma kriterleri bağlamında öğretimsel liderlik konulu herhangi bir tezin tamamlanmadığı görülmüştür. 2010 yılı itibari ile ise öğretimsel liderlik konusuna ilginin giderek arttığı söylenebilir. Cansoy ve Polatcan (2017) uluslararası alanyazında öğretimsel liderlik ile ilgili araştırmaların 1970’li yıllara dayandığını belirtirken ulusal alanyazında ise 2000’li yıllardan itibaren öğretimsel liderliğin araştırmalara konu olduğunu ifade etmektedir. Gümüş ve diğerleri (2018) eğitim araştırmalarında liderlik modellerini inceledikleri sistematik derleme çalışmalarında 1995’lere kadar öğretimsel liderliğin baskın olduğunu; ancak ilgili tarihten itibaren araştırma odağının farklı liderlik modellerine kayarak 2005 yılına kadar öğretimsel liderliğin nispeten geri planda kaldığını ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar özellikle 2010 yılı itibari ile ise öğretimsel liderliğe yönelik ilginin tekrar artış eğilimi gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, uluslararası alanyazında görülen eğilimin Türkiye’de yürütülen lisansüstü tezlere de yansıdığı ifade edilebilir. Öte yandan, Hallinger (2005) uluslararası bağlamda eğitim yönetimi alanında doktora programlarının artışının öğretimsel liderlik araştırmalarındaki artış trendi ile ilişkilendirilebileceğini ifade etmektedir.

Mevcut araştırmada ele alınan bir diğer husus lisansüstü tezlerde yararlanılan yöntemdir. Bulgular tezlerin büyük ölçüde nicel desende kurgulandığını; ikinci sırada nitel desenin ve son olarak karma desenin kullanıldığını göstermektedir. Cansoy ve Polatcan (2017) farklı indekslerde taranan dergilerde yayımlanan öğretimsel liderlik konulu makaleleri irdeledikleri sistematik incelemede makalelerde de benzer bir dağılımın olduğunu ortaya koymuşlardır. Öte yandan, Bellibaş ve Gümüş (2019) Türkiye’de yürütülen eğitim yönetimi ve liderliği araştırmalarında çoğunlukla nicel yöntemin kullanıldığını; bunu nitel ve karma desenli araştırmaların takip ettiğini ifade etmişlerdir. Eğitim bilimleri alanında yürütülen benzer çalışmalar incelendiğinde lisansüstü tezlerde nicel araştırma yönteminin ön planda olduğu görülmektedir (Koşar, 2018; Koşar, 2020; Şahin ve Bartan, 2018; Tavşancıl ve diğerleri, 2010; Uysal, 2013). Bu bağlamda, mevcut araştırma bulgularının alanyazın ile tutarlılık sergilediği söylenebilir. Nitekim, Demirhan ve diğerleri (2018) eğitim yönetimi alanında araştırma geleneği ve paradigmaları irdeledikleri çalışmada pozitivist akımın bir yansıması olarak nicel araştırmaların alanda yaygınca kabul

gördüğünü ifade etmektedirler. Öte yandan, ilgili çalışmada elde edilen bulgular bunun nedenini deneysel araştırmaları savunmanın, hakemlere kabul ettirmenin ve akredite etmenin daha kolay olması ile açıklamaktadır. Alanyazında Türk bilim insanlarının eğitim bilimleri alanında yürüttükleri çalışmalarda nitel, karma ve deneysel desenlere daha fazla yer vermeleri gerektiği ifade edilmektedir (Bellibaş ve Gümüş, 2019; Karadağ, 2010).

Mevcut araştırmanın bir diğer amacı öğretimsel liderlik ile ilgili tezlerde verinin toplandığı örneklemin görev dağılımını ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda, öğretmen, öğretmen/yönetici, öğretmen/okul müdürü, okul müdürü ve okul müdürü/müdür yardımcısı olmak üzere beş farklı örneklem grubu belirlenmiştir. Tezlerin büyük çoğunluğunda verinin sadece öğretmenlerden toplandığı anlaşılmaktadır. Cansoy ve Polatcan (2017) benzer bir bulguya ulaşmıştır. Araştırmacılar makaleleri inceledikleri çalışmada örneklem olarak en fazla öğretmen görüşlerine başvurulduğunu belirlemiştir. Nitekim, lisansüstü tezlerde araştırmacıların evreni temsil edecek sayıda katılımcıya ulaşmak durumunda olmaları eğitim örgütlerinde en kalabalık paydaş grubu olarak öğretmenlere yönelmelerine sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca örneklem grubu olarak öğretmenler daha kolay ulaşılabilir katılımcılar olarak değerlendirilebilir.

Araştırma örnekleminin görev yaptığı okul düzeyinin dağılımı ilköğretim, lise, ilkokul ve ortaokul sıralamasını izlemektedir. Elde edilen bulgular tezlerin yaklaşık olarak dörtte birinde örneklemin ilköğretimde görev yaptığını göstermektedir. Söz konusu bulgular mevcut alanyazın ile tutarlılık sergilemektedir (Cansoy ve Polatcan, 2017). 4+4+4 eğitim sistemine geçişten önce ilköğretim okulları ilkokul ve ortaokul düzeylerinin birlikte öğrenim gördükleri kurumlar olması nedeniyle ilgili kurumlardaki öğretmen sayısının fazla olduğu değerlendirilebilir. Bu durum ise ilköğretim okullarından veri toplamanın daha kolay olmasını sağlayan bir unsur olarak görülebilir.

Araştırmanın bir diğer amacı nicel ve karma desende kurgulanan araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının dağılımını ortaya koymaktır. Elde edilen bulgular lisansüstü tezlerin dörtte üçünde Şişman (1997) tarafından geliştirilen ölçme aracının kullanıldığını göstermektedir. Lisansüstü tezlerde en sık tercih edilen diğer iki ölçme aracı ise Gümüşeli (1996) tarafından geliştirilen ve Şahin (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçme araçlarıdır. Cansoy ve Polatcan (2017) makaleler bağlamında benzer bir bulguya ulaşmıştır. Türkiye’de yürütülen öğretim liderliği çalışmalarında yararlanılan en güvenilir ölçme aracı olarak göze çarpan ölçek yüzden fazla çalışmada kullanılmış ve süreç içerisinde geçerlik ve güvenilirliği birçok kez sınanmıştır (Şişman, 2016). Şişman (2016) ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini ikincil verilerle bir kez daha test ederek norm değerlerini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, öğretimsel liderlik ölçeğinin (i) okul amaçlarının belirlenmesi ve paylaşılması, (ii) eğitim programı ve öğretim sürecinin yönetimi, (iii) öğretim süreci ve öğrencilerin değerlendirilmesi, (iv) öğretmenlerin desteklenmesi ve geliştirilmesi, (v) düzenli öğretim-öğrenme çevresi ve ikliminin oluşturulması olmak üzere beş faktörlü bir yapı sergilediğini göstermiştir. Her bir faktörde 10 maddenin olduğu ölçek toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda, hem geçerliğinin ve güvenilirliğinin defalarca farklı araştırmalarda test edilmiş olması hem de öğretimsel liderliği kapsamlı bir biçimde ele alması söz konusu ölçme aracını lisansüstü tezlerde en sık tercih edilen ölçek haline getirdiği ifade edilebilir.

Araştırmada öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerin hangi üniversitelerde yürütüldüğü belirlenmiştir. Buna göre, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ilk sırada yer almakta; Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Zirve Üniversitesi dörder teze ikinci sırada yer almaktadır. Lisansüstü tezlerin yaklaşık üçte biri dört üniversitede tamamlanırken; 19 farklı üniversitede birer lisansüstü tez tamamlanmıştır.

Son olarak ilişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmalarda öğretimsel liderliğin ilişkilendirildiği kavramlar irdelenmiştir. Bulgular öğretimsel liderliğin 41 tezde 29 farklı kavram ile ilişkilendirildiğini göstermiştir. Bu kavramlar arasında örgütsel bağlılık ön plana çıkmıştır. İkinci sırada ise öğretmen motivasyonu ve okul etkililiği yer almıştır. Durumsal liderlik, duygusal zekâ yeterlilikleri, öğretmen tükenmişliği ve öz yeterliliği gibi değişkenler de ikinci tezde öğretimsel liderlik ile ilişkilendirilmiştir. İlgili değişkenler incelendiğinde öğretimsel liderliğin sıklıkla bireysel öğretmen davranışları ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Gümüş ve Bellibaş (2019) eğitim liderliği ve yönetimi araştırmalarında Türk bilim insanlarının liderliğin okul çıktıları ve öğrenci öğrenmesi üzerindeki etkisini yeterince irdelenmediğini ortaya koymuştur. Benzer bir durumun öğretimsel liderlik araştırmalarında da söz konusu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak mevcut araştırma Türkiye’de öğretimsel liderlik konulu lisansüstü tezlerin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yürütüldüğünü ve son yıllarda öğretimsel liderliğe ilginin giderek arttığını göstermiştir. Öte yandan tezlerde nicel paradigmanın hakim olduğu söylenebilir. Araştırmada ayrıca öğretimsel liderliğin çok yüksek oranda öğretmenlerin bakış açısı ile ele alındığı ve örnekleme dahil edilen öğretmenlerin genellikle ilköğretim okullarında görev yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan ölçme araçları göz önünde bulundurulduğunda Şişman (1997) tarafından geliştirilen öğretimsel liderlik ölçeğinin en sık tercih edilen ölçme aracı olduğu söylenebilir. Tezlerin yürütüldüğü üniversiteler incelendiğinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ön plana çıkmaktadır. Son olarak öğretimsel liderliğin öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ve motivasyonu gibi değişkenlerle nispeten daha sıklıkla ilişkilendirildiği belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak, yürütülecek lisansüstü tezlere ve diğer araştırmalara yönelik bazı öneriler sunulabilir. Bu bağlamda, okul müdürlerinin öğretimsel liderliğe yönelik öz yeterlik algıları ve inançları incelenebilir. Ayrıca paylaşılan öğretimsel liderlik (Dilekçi, 2021) üzerine yürütülecek araştırmalar konuya farklı bir bakış açısı getirebilir. Öğretimsel liderliğin nihai hedefinin öğretim ve öğrenmenin niteliğini iyileştirmek göz önünde bulundurulduğunda öğrenci başarısı ile ilişkilendirildiği araştırmalara daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilebilir. Araştırmacılar, nitel ve karma desende çalışmalara yönelerek öğretimsel liderlik ile ilgili daha derinlemesine bulgulara ulaşabilir.

Önemli içerimler barındırmakla birlikte mevcut araştırma bazı sınırlılıklar dahilinde yürütülmüştür. Öncelikle, analize sadece YÖK Ulusal tez merkezinde tam metnine ulaşılabilen lisansüstü tezler dahil edilmiştir. İkinci olarak, yükseköğretim kurumlarında yürütülmüş ve örnekleme halk eğitim veya özel eğitim gibi kurumlarda görevli tezler analiz dışında tutulmuştur.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKLAR

- Bellibaş, M.Ş., & Gümüş, S. (2019). A systematic review of educational leadership and management research in Turkey: Content analysis of topics, conceptual models, and methods. *Journal of Educational Administration*, 57(6),731-747. <https://doi.org/10.1108/JEA-01-2019-0004>
- Bellibaş, M. Ş., & Gedik, Ş. (2014). Özel ve devlet okullarında çalışan müdürlerin öğretim liderliği becerileri açısından karşılaştırılması: Karma yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 20(4), 453-482. <https://doi.org/10.14527/kuey.2014.018>
- Bellibaş, M.Ş. & Gümüş, S., & Liu, Y. (2020). Does school leadership matter for teachers’ classroom practice? The influence of instructional leadership and distributed leadership on instructional quality. *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy, and Practice*. <https://doi.org/10.1080/09243453.2020.1858119>
- Blase, J., & Blase, J. (2000). Effective instructional leadership. *Journal of Educational Administration*, 38(2), 130-141. <http://dx.doi.org/10.1108/09578230010320082>
- Chabalala, G., & Naidoo, P. (2021). Teachers’ and middle managers’ experiences of principals’ instructional leadership towards improving curriculum delivery in schools. *South African Journal of Childhood Education*, 11(1), 1-10. <https://doi.org/10.4102/sajce.v11i1.910>
- Demirhan, G., Aypay, A., & Yücel, C. (2018). Türkiye’de eğitim yönetimi alanında araştırma geleneği ve paradigma: Ontolojik ve epistemolojik kabuller. *Turkish Studies*, 13(11), 467-486. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13214>
- Dilekçi, Ü. (2021). Shared instructional leadership: Scale adaptation study. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(3), 2484-2508. <http://dx.doi.org/10.17679/inuefd.1016019>
- Dilekçi, Ü., & Limon, İ. (2020). Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları arasındaki ilişkide öznel iyi oluşun aracı rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26(4), 743-798. <https://doi.org/10.14527/kuey.2020.017>
- Dutta, V., & Sahney, S. (2022). Relation of principal instructional leadership, school climate, teacher job performance, and student achievement. *Journal of Educational Administration*, 60(2), 148-166. <https://doi.org/10.1108/JEA-01-2021-0010>
- Gümüş, S., Bellibaş, M.S., Esen, M., & Gümüş, E. (2018). A systematic review of studies on leadership models in educational research from 1980 to 2014. *Educational Management Administration & Leadership*, 46(1), 25-48. <http://dx.doi.org/10.1177/1741143216659296>
- Hallinger, P. (2005). Instructional leadership and the school principal: A passing fancy that refuses to fade away. *Leadership and Policy in Schools*, 4(1), 1-20. <http://dx.doi.org/10.1080/15700760500244793>
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.
- Hallinger, P., Hosseingholizadeh, R., Hashemi, N., & Kouhsari, M. (2018). Do beliefs make a difference? Exploring how principal self-efficacy and instructional leadership impact teacher efficacy and commitment in Iran. *Educational Management Administration & Leadership*, 46(5), 800-819. <https://doi.org/10.1177/1741143217700283>
- Hallinger, P., & Wang, W.C. (2015). Assessing instructional leadership with the principal instructional management rating scale. Springer.
- Hosseingholizadeh, R., Amrahi, A., & El-Farr, H. (2020). Instructional leadership, and teacher’s collective efficacy, commitment, and professional learning in primary schools: a mediation model. *Professional Development in Education*. <https://doi.org/10.1080/19415257.2020.1850510>
- Ismail, M., Khatibi, A. A., & Azam, S. M. F. (2021). The moderating role of school level in the relationship between deputy principal’s instructional leadership and school effectiveness in public schools in Maldives. *Research in Educational Administration & Leadership*, 6(2), 472-513. <https://doi.org/10.30828/real/2021.2.4>
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.

- Karakoç, B., Özpolat, E.T., & Kara, K. (2018). Türkiye'de öğretmen yetiştirme konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (1987-2017). *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 313-333. doi: 10.29329/mjer.2018.147.17
- Kazi, M. (2021). Instructional leadership: Teaching evaluation as a key element for 6th-grade student's achievement in mathematics. *International Journal of Educational Management*, (35)6, 1191-1204. <https://doi.org/10.1108/IJEM-03-2021-0091>
- Kim, T., & Lee, Y. (2020). Principal instructional leadership for teacher participation in professional development: Evidence from Japan, Singapore, and South Korea. *Asia Pacific Education Review*, 21, 261-278. <https://doi.org/10.1007/s12564-019-09616-x>
- Koşar, D. (2018). Türkiye'deki örgütsel vatandaşlık davranışı konulu tezlerin incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 779-802.
- Koşar, D. (2020). Analysis of organizational trust studies conducted in Turkey: A content analysis. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10(2), 355-372. <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2020.012>
- Köksal, D. (2019). Eğitim yönetimi alanında 2005-2018 yılları arasında yürütülen lisansüstü tezlerin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Liu, S., & Hallinger, P. (2018). Principal instructional leadership, teacher self-efficacy, and teacher professional learning in China: Testing a mediated-effects model. *Educational Administration Quarterly*, 54(4), 501-528. <https://doi.org/10.1177/0013161X18769048>
- Liu, Y., Bellibaş, M.Ş., & Gümüş, S. (2021). The effect of of instructional leadership and distributed leadership on teacher self-efficacy and job satisfaction: Mediating roles of supportive school culture and teacher collaboration. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(3), 430-453. <https://doi.org/10.1177/1741143220910438>
- Liu, Y., Li, L., & Huang, C. (2022). To what extent is shared instructional leadership related to teacher self-efficacy and student academic performance in China? *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy, and Practice*. <https://doi.org/10.1080/09243453.2022.2029746>.
- Levent, F. & Kınık, F. Ş. F. (2017). Türkiye'de eğitim-öğretim alanında etik konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İş Ahlakı Dergisi*, 10, 99-114. <http://dx.doi.org/10.12711/tjbe.2017.10.1.0007>
- Ma, X., & Marion, R. (2021). Exploring how instructional leadership affects teacher efficacy: A multilevel analysis. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(1). <https://doi.org/10.1177/1741143219888742>.
- Marks, H.M., & Printy, S.M. (2003). Principal leadership and school performance: An integration of transformational and instructional leadership. *Educational Administration Quarterly*, 39(3), 310-397.
- Mestry, R. (2013). The innovative role of the principal as instructional leader: A prerequisite for high student achievement?. *International Proceedings of Economics Development and Research*, 60(25), 119-123. <https://doi.org/10.7763/IPEDR>.
- Mora-Ruano, J.G., Schurig, M., & Wittmann, E. (2021). Instructional leadership as a vehicle for teacher collaboration and student achievement: What the German PISA 2015 sample tells us. *Frontiers in Education*, 6:582773. <https://doi.org/10.3389/educ.2021.582773>
- Neumerski, C.M. (2012). Rethinking instructional leadership, a review: What do we know about principal, teacher, and coach instructional leadership, and where should we go from here? *Educational Administration Quarterly*, 49(2). 310-347. <https://doi.org/10.1177/0013161X12456700>
- OECD (2009). Creating effective teaching and learning environments first results from TALIS.
- Quinn, D.M. (2002). The impact of principal leadership behaviors on instructional practice and student engagement. *Journal of Educational Administration*, 40(5), 447 - 467 <http://d.doi.org/10.1108/09578230210440294>
- Robinson, V. M. J., Lloyd, C. A., & Rowe, K. J. (2008). The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types. *Educational Administration Quarterly*, 44(5), 635-674.
- Seong, D.N.F. (2019). Instructional leadership. T. Townsend (Ed.) *Instructional leadership and leadership for learning in schools: Understanding theories of leading* (pp.1-12). Palgrave Macmillan.

- Shaked, H. (2020). Social justice leadership, instructional leadership, and the goals of schooling. *International Journal of Educational Management*, 34(1), 81-95. <https://doi.org/10.1108/IJEM-01-2019-0018>
- Sim, Q.C. (2011). Instructional leadership among principals of secondary schools in Malaysia. *Educational Research*, 2(12), 1784-1800.
- Şahin, G., & Bartan, M. (2018). Okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 60(Autumn II), 69-84. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7256>
- Şişman, M. (2016). Şişman© Öğretim Liderliği Davranışları Ölçeği: Geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 375-400. <https://doi.org/10.14527/kuey.2016.015>
- Tavşancıl, E., Çokluk, Ö., Gözen Çıtak, G., Kezer, F., Yalçın Yıldırım, Ö., Bilican, S., Büyükturan, E.B., Şekercioğlu, G., Yalçın, N., Erdem, D., & Özmen, D.T. (2010). Eğitim bilimleri enstitülerinde tamamlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi (2000-2008). Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Raporu.
- Tepe, N. (2018). Türkiye’de yükseköğretim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (1990-2017). *Turkish Studies*, 13(19), 1727-1744. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13726>
- Tosuntaş, Ş.B., Emirtekin, E., & Süral, İ., (2019). Eğitim ve öğretim teknolojileri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi (2013-2018). *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 9(2), 277-286. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.330>.
- Townsend, T. (2019). Changing understandings of school leadership. T. Townsend (Ed.) *Instructional leadership and leadership for learning in schools: Understanding theories of leading* (pp.1-12). Palgrave Macmillan.
- Uysal, Ş. (2013). Türkiye’de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Walker, A., & Qian, h. (2022). Developing a model of instructional leadership in China. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 52(1), 147-167. <https://doi.org/10.1080/03057925.2020.1747396>.
- Hoy, A.W., & Hoy, W.K. (2013). *Instructional leadership: A research-based guide to learning in schools*. Boston: Pearson.
- Yahya, Y., & Putra, E.W. (2018). The impact of instructional leadership and followership styles on the teachers' performance. *Proceedings of the seventh international conference on languages and arts (ICLA 2018)*, Indonesia.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

Teaching and learning are the primary activities in schools and instructional leadership aims to improve these activities. Thus, this leadership style attracts considerable attention from researchers and postgraduate students which leads to knowledge production in this field at an amazing speed. However, a rigorous literature review did not yield a study investigating this knowledge accumulation systematically and holistically. This study aiming at examining the trend in postgraduate theses on instructional leadership can contribute to existing literature and guide further studies by uncovering the similarities and differences in existing studies. It may also have implications in terms of the fields in which more research is needed on instructional leadership.

This study aims to reveal the trend in postgraduate theses on instructional leadership in Turkey. To this end, open access postgraduate theses in YÖK National Thesis Center constitute the universe of the study. The keywords «*instructional leader*» and «*instructional leadership*» were used for the search. The first search yielded a total of 99 theses. However, 39 of these were excluded because they did not satisfy the criteria so the sample included 62. The inclusion criteria were as follows: the first criterion was that the thesis investigated the principals' instructional leadership behaviors. Secondly, the theses whose sample worked from pre-school to high school level were included. Thirdly, theses examining instructional leadership in specific contexts were excluded. Lastly, theses that did not have a reliable and valid data collection instrument were not taken into account. To analyze the data the researcher created a «*document analysis form*» which was based on similar studies in the literature. In line with the aim of the study, the form included the type of thesis (master or doctorate), publishing year, method, sample, school level, data collection tool, the university that the thesis was conducted, and variables that were associated with instructional leadership. To analyze the data, categoric analysis which is a type of content analysis was employed. Frequencies and percentages for each category were calculated. The findings were presented in tables and graphics.

The findings of the current study can be summarized as follows. The theses on instructional leadership are mostly master theses. Nearly three-thirds of them adopted a quantitative design. In approximately two-thirds of these, the sample were teachers. There is a considerable increase in the number of theses as of 2010. As for data collection tools, the one by Şişman (1997) is the most preferred scale. A great number of theses used this scale. In 41 of the theses, a correlational design was adopted. They associated instructional leadership with 29 different variables. Teachers' organizational commitment, motivation, and school effectiveness are the most frequent ones. Lastly, Çanakkale Onsekiz Mart University is the one where most theses on instructional leadership were completed.

To conclude, it can be said that instructional leadership is mostly dealt with in master theses, and interest in this leadership style is increasing. On the other hand, quantitative design dominates the studies on instructional leadership. The sample in most of the studies works in primary schools and constitutes the teachers. The scale by Şişman (1997) outshines as the most preferred one. Lastly, instructional leadership is associated with individual-level variables such as teachers' organizational commitment and motivation.

Based on these findings, it can be suggested that further research may examine principals' self-perceptions and beliefs about instructional leadership. On the other hand, shared instructional leadership can be the focus of interest. Further studies should associate instructional leadership with student achievement. More studies should adopt the qualitative or mixed design.